

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	การควบคุมทางสังคมของชุมชนชาวเขา
ชื่อผู้เขียน	พระมณเฑียร สังข์เงิน
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร.พศิน แต่งจวง ประธานกรรมการ รองศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ ลิสุวรรณ์ กรรมการ อาจารย์วิสุทธิ วานิช กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาจารีตที่ชุมชนใช้ควบคุมพฤติกรรมทางสังคม กลไก และวิธีการในการควบคุมพฤติกรรมให้เป็นไปตามจารีต พื้นที่วิจัยคือบ้านหนองเต่า ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ สังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชาวบ้าน เช่น พิธีกรรมต่างๆ ของชุมชน เข้าร่วมประชุมและจัดกลุ่มสนทนา ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้อาวุโส ฮีโฮ่ ผู้นำชุมชน พ่อบ้านแม่บ้าน และกลุ่มหนุ่มสาว ข้อมูลได้รับการตรวจสอบความถูกต้อง วิเคราะห์และตีความตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยพบว่า

จารีตซึ่งได้แก่กฎเกณฑ์ข้อปฏิบัติและข้อห้ามที่ชุมชนใช้ควบคุมพฤติกรรมทางสังคมของคนในชุมชนนั้นมีอยู่ 3 ด้าน คือ

1. จารีตที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีอยู่ 4 กลุ่ม ได้แก่ จารีตระหว่างคนในครอบครัว/เครือญาติ มีข้อห้ามไม่ให้แต่งงานกับเครือญาติและมีกฎเกณฑ์ข้อปฏิบัติให้พ่อแม่ต้องเลี้ยงดูลูก และเมื่อโตขึ้นลูกต้องเลี้ยงดูพ่อแม่ที่แก่ชรา

จารีตระหว่างชายหญิงมีข้อห้ามไม่ให้คบชู้ มีกฎเกณฑ์ข้อปฏิบัติให้ชื้อสตัยต่อคู่ครองของตน ห้ามมีเพศสัมพันธ์กันก่อนแต่งงานของหนุ่มสาว แต่ถ้ารักใคร่กันต้องเข้าพิธีแต่งงานให้ถูกต้อง ห้ามถูกเนื้อต้องตัว ห้ามชายหญิงที่ไม่ใช่ญาติไปไหนด้วยกันสองต่อสอง และห้ามมีสามี - ภรรยาหลายคน แต่ให้มีสามี-ภรรยาได้คนเดียว

จารีตระหว่างคนในชุมชน มีข้อห้ามไม่ให้คนในชุมชนทะเลาะวิวาทกัน ถือว่าเป็นสิ่งไม่ดี

จารีตระหว่างผู้น้อยกับผู้อาวุโส มีข้อห้ามไม่ให้ผู้น้อยด่า หรือจับศีรษะผู้ใหญ่ ห้ามพูดเสียงดังต่อหน้าผู้ใหญ่ ห้ามเดินข้าม ห้ามแสดงความไม่เคารพ แต่มีกฎเกณฑ์ให้ผู้น้อยเคารพผู้อาวุโส

2. จารีตที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับธรรมชาติ มีข้อห้ามไม่ให้ตัดต้นไม้ในเขตป่าพิธีกรรม ห้ามตัดไม้ในเขตป่าต้นน้ำ / ป่าอนุรักษ์ ห้ามถางป่าหัวไร่ หัวนา ป่าสันเขา (ยอดดอย)

3. จารีตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชน มีอยู่ 4 ประเภท คือ ห้ามขายและเสพสิ่งเสพติด ห้ามลักขโมย ห้ามทะเลาะวิวาทกันในชุมชน ห้ามเล่นการพนัน

กฎเกณฑ์ข้อปฏิบัติและข้อห้ามทั้งหมดที่กล่าวมามีอยู่ในชุมชนบ้านหนองเต่า แม้ว่าจะไม่เคร่งครัดเหมือนในอดีตก็ตาม แต่ส่วนใหญ่ยังยึดถือปฏิบัติกันจึงทำให้การควบคุมสังคมส่วนใหญ่ได้ผล แม้บางอย่างจะถูกละเลย ถูกฝ่าฝืนก็ตาม

กลไกและวิธีการที่ใช้ในการควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชนให้เป็นไปตามจารีต ได้แก่ พระสงฆ์ พ่อ-แม่ ปู่ย่า ตายาย ฮีใจ กลุ่มเพื่อนบ้านและเครือญาติ รวมทั้งระบบความสัมพันธ์โดยวิธีการอบรมสั่งสอนปลูกฝังถ่ายทอดสิ่งที่ดีต่างๆ ผู้ถูกหลาน การขู่ การลงโทษด้วยการตักเตือน การตำหนิ การปรับ การตัดสิทธิ การนิโทษ รวมทั้งการทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งการให้เข้าร่วมในพิธีกรรมต่างๆ ในชุมชน

Thesis Title	Social Control of Hilltribe Communities
Author	Phra Monthian Sangngoen
M. Ed	Nonformal Education
Examining Committee	<p>Assoc.Prof.Dr. Phasina Tangchuang Chairman</p> <p>Assoc.Prof.Dr. Chukiat Leesuan Member</p> <p>Lect.Visut Vanich Member</p>

Abstract

This thesis was aimed at examining community social behavior control mores/traditions as well as control mechanisms and methods actually adopted. The research site was Nhong Tao Village, Mae Win Sub-District, Mae Win District, Chiang Mai Province.

Data collection relied on informal interviews, participant and nonparticipant observations at various community activities and meeting as well as focus group discussions. Key informants comprised community elders, leaders, household heads and housewives, and youth group members. Collected data, subsequently, were crosschecked, analyzed and interpreted on the basis of predetermined conceptual frameworks. Findings were as follows:

Three major types of community social behavior control mores/traditions were identified. They were those dealing with interpersonal relations, human-nature relations, and behaviors affecting the whole community.

The first type governed relations among family members and kins, forbidding incest, requiring parents to rear their offspring, and requiring grown offspring to take care of their aging parents.

Mores/traditions in this category forbade adultery, requiring people to be honest to their spouses; forbade youngsters' premarital sex, but encouraged proper marriage; forbade physical touching, nonrelative couples going out unescorted, and polygamy.

They regarded quarrels among community members as undesirable and forbade junior persons to scold senior adults, touch their heads, speak loudly in front of them, step

over parts of their bodies and show disrespect. On the contrary, they required the former to pay respect to the latter.

The second type, governing human-nature relations, forbade cutting down trees in ceremonial, water table/conserved forest areas; and forbade clearing farm, rice-paddy front and mountain ridge forests.

The third type, governing behaviors affecting the whole community, forbade the transation and consumption of addictive substances, larceny, brawls and gambling.

These mores/traditions and their enforcement were evident in the Nhong Tao Village community although not as stringent as in the past. Most of them practically worked although some were found to have been neglected and violated.

Lastly, monks, parents, grandparents, neighbors and relatives, rearing and value transmission methods and systems, threats and punishment via warning, reprimands, fining, abrogation of rights, gossiping as well as exemplary modelling and allowing to participate in various community ritvals and ceremonies were found to have served as social behavior control mechanisms and methods.